

AZ EGYEDI AZONOSÍTÁS FEJLŐDÉSE A SZARVASMARHATENYÉSZTÉSBN A BILLOGTÓL A CHIP-ES TECHNOLÓGIÁIG

Mikó Józsefné dr. Jónás Edit¹, Süli Ágnes¹, Dr. Berta Attila²

¹Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar

Állattudományi és Vadgazdálkodási Intézet

Hódmezővásárhely, Andrásy u. 15

²Csongrád Megyei Kormányhivatal

Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály

6800 Hódmezővásárhely, Petőfi u. 6.

mikone@mgk.u-szeged.hu

A szarvasmarhatenyésztésben a tenyésztés-szervezés képezi az alapját a megbízható biológiai alapokon nyugvó termelésnek. A tenyésztés-szervezés két jelentős feladatköre az ország egészére kiterjedő tenyésztői munka szervezése és irányítása (törzskönyvezés, törzstenyésztés, teljesítmény-, ivadékvizsgálat, mesterséges termékenyítés, tenyészállat gazdálkodás), valamint a termelő üzemekben, gazdaságokban folyó tenyésztői munka szervezése, gyakorlati megvalósítása (hasznosítási irány, tenyészcél meghatározása, céltudatos párosítás, szelekció). A törzskönyvi ellenőrzés célja az ellenőrzésbe vont egyedek tenyésztési és termelési tulajdonságainak szakszerű, pontos mérése, a mért adatok gyűjtése, nyilvántartása, a számított eredmények előkészítése és visszaszolgáltatása a tenyésztő részére. A törzskönyvezés hivatalos rendeletekkel szabályozott tevékenység. A tenyésztési adatok megbízható gyűjtése, az egyed megjelölésével kezdődik, melynek módját és rendszerét szabványok szabályozták. 1995-től a Szarvasmarha Teljesítményvizsgálati kódex (jelenleg a 2002-es kiadás hatályos) szerint kell a tenyésztési feladatokat végezni. A kötetlen szarvasmarha tartás megjelenéséig a tartós megjelölés legmegbízhatóbb formája a szarvbesütés volt, az így megjelölt állatok már messziről is könnyen azonosíthatók voltak. Az ellenőrzési sorszámot a tehén jobb szarvának hátsó részébe kellett besütetni, illetve a bal fül belső részébe betetoválni. A kötetlen tartás bevezetésével a szarvasmarhákat technológiai és balesetvédelmi okokból szarvtalanítani kellett. Ezt követően az egyedi megjelölések módjai a tetováálás és a füljelzők alkalmazása volt. Tehenek, vemhes üszők esetében az állat bal fülbe, az ellenőrzési számot, a megye jelét és a tenyészet számát, a tenyészetben született borjak esetében a borjú bal fülébe az anya ellenőrzési számát, a születési év utolsó számjegyét és a megye jele és a tenyészet számát tetoválták. A füljelzők

tartalmazták az apa központi lajstromszámát, az ellenőrzési számot, a megye jele és a tenyészet számát. Borjak esetében az anya és a születési év utolsó számjegye is feltüntetésre került. Többéves előkészítő munka után 1995-ben kezdődött egy országos integrált rendszer, a Szarvasmarha Információs Rendszer (SZIR) kifejlesztése. Ekkor jött létre az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer (ENAR), valamint erre épülve az állategészségügyi-, a szaporodásbiológiai, a tenyésztési és az agrárpiaci rendtartási információk áramlásának kiterjesztésének lehetősége. Az ENAR szám egyedi (ugyanazt a számot másik szarvasmarha nem kaphatja), az állat azonosítását egész életén keresztül szolgálja. Az ENAR működtetésével, valamint az országos adatbázis létrehozásával, fenntartásával és fejlesztésével kapcsolatos feladatokat a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Állattenyésztési Igazgatóság (az OMMI, illetve MgSzH jogutódja), mint tenyésztési hatóság látja el, ezen feladatok végrehajtásának hatósági ellenőrzését a megyei állategészségügyi hatóság végzi.